

Konference Informační gramotnost – vědomosti a dovednosti pro život (informační vzdělávání ve virtuálním prostředí)

Alena Kubátová / Knihovnický institut NK ČR / alena.kubatova@nkp.cz

Ve dnech 25. a 26. listopadu 2009 se v prostorách Moravské zemské knihovny již po osmé uskutečnila konference **Informační gramotnost – vědomosti a dovednosti pro život**. Tento rok se zaměřila na **informační vzdělávání ve virtuálním prostředí**. Konference se uskutečnila pod záštitou Moravské zemské knihovny Brno, Střediska služeb školám a Zařízení pro DVPP Brno a Klubem školních knihoven SKIP, a byla tedy určena zejména ředitelům středních a základních škol, vedoucím školních knihoven a informačních center škol, knihovníkům veřejných knihoven.

Úvodní slova patřila **Mgr. Janě Nejezchlebové** z pořádající Moravské zemské knihovny, která připomněla tradici konference, zhodnotila předchozí ročníky a v neposlední řadě vyzdvihla význam nedávno vzniklé legislativy – Doporučení MŠMT k činnosti a funkci školní knihovny na základních a středních školách. Následně zaznělo dvanáct prezentací.

Bc. Jan Zikuška představil projekt **NAKLIV** – národní klastr informačního vzdělávání, který zahájil svoji činnost před týdnem. Projekt byl schválen Ministerstvem školství a jeho cílem je oblast informačního vzdělávání, partnerství a spolupráce. Zakladatelskou organizací je Masarykova univerzita v Brně, ke které se připojilo sedm partnerů. Náplň projektu zahrnuje vytvoření standard lektora, pořádání workshopů, seminářů a e-learningových kurzů, vytvoření interaktivní WWW stránky (virtuálního a znalostního prostředí), stáže, podporu neformální komunikace a transfer znalostí. Cílovou skupinu tvoří primárně knihovníci a zaměstnanci vyšších odborných škol, doktorandi a akademici.

Předěšlé roky hostila konference zahraniční hosty, letos tomu nebylo jinak a se svým příspěvkem vystoupil **Jonathan White, Ed.M.**, který po dobu deseti let pracoval na zahraničních vysokých školách v oblasti instruktivních technologií a v současné době působí na gymnáziu v Prachaticích. Jelikož chtěl vysvětlit zahraniční přístup k *instruktivním technologiím na základních, středních a vysokých školách*, musel nejprve představit tamější systém školství, který je odlišný od českého. Informoval posluchače o rozmístění a využití počítačů a dalších technologií, které lze v průběhu výuky používat. Některé školy poskytují alespoň jeden počítač do každé učebny, který ale používá výhradně vyučující, v jiných školách lze využít počítačových učeben, které jsou často umístěny v knihovnách (zde může docházet k blokování některých WWW stránek, které jsou označovány za „nevhodné“ či „nepotřebné“). Nejčastěji se tak počítače stávají náhradou za katalogy.

Ing. Bořivoj Brdička, Ph.D. z Katedry informačních technologií a technické výchovy PedF UK Praha ve své přednášce *Technologie jako pilíř kompetencí učitele* zdůraznil nárůst objemu informací, s čímž souvisí kompetence učitelů, jejichž role bude muset být jiná, než jak ji známe dosud. Potřebná je inovace školního vzdělávacího prostředí – spojení tradičních metod (výklad, testy, kontrola) a pokrokových metod (problémové úlohy, orientace na studenta). Ing. Brdička doporučil využívat např. WebQuest.cz, kde lze vytvořit a uložit test, a tak jej sdílet s ostatními. Důležitá je i práce s primárními zdroji, využití e-learningu (např. Škola bez hranic), her či mezinárodních projektů (např. Eratosthenes).

Všechno co jste kdy chtěli vědět o vyhledávání (ale báli jste se zeptat) přiblížil **Jan Wagner**, šéfredaktor webu ceskaskola.cz. Poznamenal, že Web 2.0 je nová generace online aplikací všeho druhu, nová generace programátorů i nová generace klientů a dostupnosti nástrojů. Účastníky konference obeznámil s nástroji Googlu a doporučil využívání Blog Search, Book Search, Directory, News, Patent Search, Scholar, používání vertikálního vyhledávání, vlastního nastavení vyhledávání a dalších. Zajímavou mož-

nost přináší Sidewiki (Wikipoznámký), jenž nabízí příležitost komentovat WWW stránky.

Ing. Miroslava Jakubeková (Metodicko-pedagogické centrum Trenčín) se zaměřila na *Videokonferenční vzdělávání učitelů*. Poznamenala, že na Slovensku je minimum distančního vzdělávání, které má řadu výhod (dnes již možnost obrazu a zvuku). Videokonference pořádaná Metodicko-pedagogickým centrem byla první videokonferencí na Slovensku a měla skupinovou formu. Ing. Jakubeková na videokonferencích oceňuje menší stres pro přednášejícího, možnost opakovaného zhlédnutí (na „normální“ konferenci/výuce se nemůžete vrátit k předchozímu; přednášejícímu přináší možnost zlepšovat svůj projev), zvyšující se dostupnost (pro dojíždějící zaměstnance/studenty, nemocné), ale upozorňuje na nižší míru sociální blízkosti.

Markéta Kukrechtová a Jarmila Havelková představily *Regionální knihovnu Karviná v prostředí Second Life*. Nejprve vysvětlily základní pojmy a funkci Second Life, kde je možné např. podnikat, prezentovat různá díla (ve virtuálním prostoru se konají výstavy, akce, přednášky), komunikovat s ostatními pomocí chatu a voice chatu (hlasového chatu). V Second Life vzniklo i „československé“ město Bohemia. Pro vstup do Second Life potřebujete připojení k internetu a registraci na www.secondlife.cz, která je zdarma, musíte si jen stáhnout program. Po vyplnění formuláře (reálného jména a adresy) si zvolíte jméno avatara (postavy, která za Vás vystupuje v Second Life) a při prvním spuštění a vstupu do tutorialu aktivujete účet. Regionální knihovna Karviná v tomto prostředí poskytuje informační služby, informační servis pro podnikatele, dezideráta a elektronický antikvariát. Knihovnici při své službě v reálné knihovně zastávají, dle harmonogramu, i službu v Second Life.

Informační výchovu na středních školách prezentovala **PhDr. Milena Medková** z Informačního centra OAV Valašské Meziříčí. Na škole se jim podařilo zařadit do osnov předmět Informační výchova, jehož základem je informační gramotnost a počítačová gramotnost. Vystává otázka, kdo by měl tento předmět vyučovat – knihovnik, pedagog, IT technik? Předpokladem je propojení teorie a praxe i počítačové a informační gramotnosti. Vznikají e-learningové kurzy, které nabídnou devět modulů. Cílovou skupinu tvoří studenti vysokých škol, ale kurzy budou přístupné všem.

Jana Hošáková a Eva Slavíková představily svůj projekt, který zdůrazňuje propojení výuky se službami knihoven a upozorňuje na nutné informační vzdělávání a rozvoj informační gramotnosti studentů i pedagogů. V projektu představují knihovnu jako pulsující informační centrum – zázemí pro efektivní trávení volného času (školní filmový klub, besedy). Cílem je vytvořit standardy informačně gramotného studenta střední školy.

Ze Slovenské pedagogické knihnice Bratislava přijela **Mgr. Rozálie Cenigová** informovat o *činnosti knihnice jako metodického centra školních knihnic SR*. Statistika z konce minulého roku vypovídá o 2 722 školách a 4 554 školních knihovnách (některé základní školy disponují oddělenými knihovnami pro první a druhý stupeň). Existuje webové rozhraní pro školní knihovny, kde jsou umístěny metodické pokyny a materiály. Vznikla Příručka pro školního knihovníka, která je rozdělena do šesti kapitol a obsahuje dvanáct příloh. Školní knihovny mohou využít metodických návštěv, odborných seminářů, přednášek...

Přednáška Tradiční a moderní zdroje informací v životě školáka v podání **PhDr. Jitky Jursové** z Technické univerzity Liberec se stala velmi podnětnou. Upozornila, že kontakt dětí s médii je soustavný a nekontrolovatelný. Média výrazně pronikají do všech činností dětí a ovlivňují tak jejich životní styl. Na otázky - Jak se učí dnešní děti?, Jaké prostředky používají při sebevzdělávání?, Jaké jsou postoje dětí k tištěným a elektronickým médiím? – se snažil odpovědět průzkum, který potvrdil přesun od tradičních zdrojů informací k elektronickým. Děti zvyklé vyhledávat informace a pracovat s nimi využívají jak internet, tak tradiční zdroje. Ti, kteří neumí pracovat s informacemi, nevyužívají ani internet. Díky elektronickým médiím vzniká nový prostor – kyberprostor – nový rozměr života. Média mají vliv na osobnost člověka (ta se utváří v interakci se světem) a může tak docházet ke změnám a ovlivnění myšlení, citění a jednání.

PhDr. Ludmila Tichá z ČVUT Praha zhodnotila *10 let práce komise IVIG AKVŠ: podpora informačního vzdělávání a informační gramotnosti na vysokých školách*. Původně pracovní skupina, ze které v r. 2002 vznikla komise IVIG, si vytkla za cíl podporu a rozvoj informační gramotnosti studentů vysokých škol. Za dobu působení vznikla řada

dokumentů (model definice informační gramotnosti, standardy informačně-gramotného vysokoškolského studenta, koncepce informačního vzdělávání na vysokých školách v ČR), projektů (Pilotní průzkum stavu informační gramotnosti na vysokých školách 2004 a 2005, P.I.V.O. – v rámci Infogram 2008, Průzkumy informačního vzdělávání na vysokých školách) a uskutečnila se řada akcí (seminář IVIG, Workshop Ralpa Cattse, pracovní semináře – Infogram a Nebojme se e-learningu). Ze zkratky IVIG se stala „značka“ informačního vzdělávání a informační gramotnosti, podpora informační gramotnosti se stala jednou z běžných činností knihoven, začala se odlišovat informační gramotnost a počítačová gramotnost, v neposlední řadě se komise IVIG dostala do podvědomí zahraničních odborníků.

Poslední příspěvek *Standardy kvality komunitní školy* přednesl **Mgr. Marek Lauer-mann**. Mezinárodní projekt se zaměřuje na pomoc zemím střední a východní Evropy. Každá škola má komunitní rozměr a může tedy kooperovat. Proč právě škola jako východí bod komunity? Škola se nachází téměř v každé obci, tak proč ji nevyužít; disponuje materiálními i lidskými zdroji a ekonomickými aspekty. Z výzkumu z r. 2005 vzniklo 9 standardů: vedení, partnerství, sociální inkluze, služby, dobrovolnictví, celoživotní učení, zapojení rodičů, kultura školy, rozvoj komunity. Důležitá je komunikace s cílovými skupinami (žáci, rodiče, místní autority, zástupci veřejného sektoru, menšinové skupiny, komunitní sdružení) a mezigeneračními aktivy.

Přednášky se uskutečnily 25. 11. 2009, následující den proběhla práce v sekcích – Tvorba informačních materiálů prostřednictvím Moodle a Výchova demokratického občana v životě školy. V průběhu letošního ročníku probíhal live-blogging na WWW Inflow. Z příspěvků, které na konferenci zazněly, vznikne tištěný sborník; ze 7. a 8. ročníku bude vydán sborník v elektronické podobě. Prezentace budou také vystaveny na webových stránkách Moravské zemské knihovny (www.mzk.cz).